

Krabbameinsfelagið

FEGNAST UM KANNINGARTILBOÐ

Jákup N. Olsen, formaður í Krabbameinsfelagnum, fegnast um, at eitt týðandi stig nú er tikið móti regluligari røntgenkanningum av føroyskum kvinnum fyri bróstkrabba

MORTAN ØSTERØ

»Mammografi-screening« hevur verið millum heilt nógv nýttu orðini í fjølmíðlunum seinastu árinum vegna stóra ónøgd við mannagongdirnar á økinum. Eitt skifti kundu kvinnur, sum óttaðust bróstkrabba, bert sleppa til kanningar við ávísing frá kommunulækna, um tær høvdu greið sjúkueyðkenni. Januar mánað í ár varð hetta tillaga soleiðis, at allar kvinnur við ávísing frá kommunulækna kundu fara til kanningar, hóast ógrundaðan illgruna um bróstkrabba. Tað var í 2008, at ein arbeiðsbólkur varð settur at orða føroyska krabbameinsætlan. Ætlanin varð handað táverandi heilsumálaráðharranum, Akseli V. Johannesen, árið eftir, og millum tilmælini var, at allar kvinnur skuldu sleppa til røntgenkanningar fyri bróstkrabba. Í farnu viku kom hetta eitt týðandi fet nærri einum veruleika, og tað fegnast Jákup N. Olsen, formaður í Krabbameinsfelagnum um.

– Sum nú er, er ikki nakað ítøkiligt tilboð, men kvinnurnar noyðast sjálvar at fara til kommunulæknan at fáa eina ávísing. Við tíðindunum úr Heilsu- og innlendismálaráðnum fara kvinnur nú at verða kallaðar inn til kanningar, og tað er eitt stórt stig á røttu leið, sigur Jákup.

Aldurin ger mun

Tað verða kvinnur í aldursbólkinum 50-69 ár, sum fáa tilboð um at lata seg kanna fyri bróstkrabba. Taka tær av, kunnu tær fara til kanningar annaðhvørt ár. Í fleiri av norðurlendsku grannalondunum er tað sami aldursbólkurin, sum fær tilboðið – orsökkin er, at hesar eru í størsta vandabólkinum.

– Tá ið frískar kvinnur verða bodnar til kanningar, er tað lættari hjá teimum at taka av tilboðnum, enn tá tær sjálvar skulu taka stig til at lata seg kanna. Kvinnurnar kunnu vera sjúkar uttan at vita av tí, ella

– Tá ið frískar kvinnur verða bodnar til kanningar, er tað lættari hjá teimum at taka av tilboðnum, enn tá tær sjálvar skulu taka stig til at lata seg kanna, sigur Jákup N. Olsen, formaður í Krabbameinsfelagnum

SAVNSMYND

hava ógreið sjúkueyðkenni og tískil lata vera við at fara til screening. Krabbameinsfelagið hevur ynskt kanningartilboðið, tí á tann hátt kann krabbin staðfestast fyrr og harvið bota um útlitini fyri at basa krabb anum, sigur Jákup N. Olsen.

Formaðurin í Krabbameinsfelagnum vísir á, at royndirnar tala fyri, at hesin aldursbólkurin er í

størsta vandanum fyri at fáa bróstkrabba.

– Vit samskifta nógv við krabbameinsfeløg kring okkum, og royndirnar hjá teimum flestu vísa á, at bróstkrabbi oftast kemur fyri í hesum aldursbólkinum. Talan er ikki um aldursmismun í so máta, men heldur, at man hevur tikið skynsom atlit. Kvinnur, sum ikki eru í aldurs-

bólkinum, kunnu framvegis venda sær til kommunulæknan og fáa eina ávísing, sigur formaðurin í Krabbameinsfelagnum.

– Kemur upp á tal at breiðka aldursbólkin, fara vit sjálvandi at stuðla tí, leggur hann afturat.

Landssjúkrahúsið hevur nú lýst eftir einum onkologi at taka sær av krabbameinsviðgerð, og eftir ætlan

inniber ein avtala við Ríkissjúkrahúsið, at serlæknin verður í Føroyum tveir dagar um vikuna, í mun til tann eina dagin fjúrtanda hvønn dag.

Skulu sleppa til kanningar

Ein av atfinningunum móti kanningunum, hevur verið, at tosið um bróstkrabba er farið av sporinum og skundar undir óneyðuga nógvar frískar kvinnur at lata seg kanna. Tað leggur stóra arbeiðs- og kostnaðarbyrðu á Landssjúkrahúsið, ið kann føra við sær longri bíðitíðir og møguga halda kvinnunum í upplagda vandabólkinum frá kanningum. Av tí sama komu eisini strangari ásetingar fyri hvørji sjúkueyðkenni skuldu gera seg galdandi áðrenn ein kvinna slapp til kanningar. Strongu leiðreglurnar eru tó sleptar aftur, og kvinnur við grundaðum og ógrundaðum illgruna um bróstkrabba kunnu nú kannast eftir ávísing frá kommunulækna.

– Tað er greitt, at ávísir vansar eru við kanningunum, men fyrimunirnir viga tyngri. Ein og hvør kvinna sum fær staðfest bróstkrabba tíðliga í sjúkugongdini kann roknast sum ein vinningur, og hevur tá betri umstøður at gerast leys av krabb anum aftur, sigur Jákup N. Olsen.

Hann vísir á, at í Føroyum fáa áleið 25 konufólk staðfest bróstkrabba um ári, meðan lutfalsliga fleiri doyggja av honum her enn aðrastaðni.

– Eingi greið svar eru um hví so er, og sjálvandi kann hagfrøðiliga óvissan spæla inn. Um lutfalsliga fá konufólk lata seg kanna, og tey flestu av hesum lata seg kanna ov seint, gevur tað eisini eitt útslag í hagtølunum, sum sigur at nógvar lutfalsliga nógvar kvinnur doyggja av bróstkrabb anum. Tað kunnu vit ikki nóg greitt vátta, og vísindaligar kanningar verða gjørdar í lýtuni, sum kunnu siga okkum hvørt krabbin er meiri aggressivur hjá føroyskum kvinnum, sigur formaðurin í Krabbameinsfelagnum.

MORTAN@SOSIALURIN.FO